

Sjónarmið

Tað góða eygað, og góðslig hoyrn! - útvarpsprát

So mangan rennur mæri í huga útsögnina, at sælur er maður, hvørs eyga sær tað góða. Sælur tann maður, sum fangar tað vakra ljóðið, og letur seg myndað av góðsku.

Setti mæri fyrri at skriva nøkur orð um tað ríkidømið vit eiga í útvarpi Føroya, at vit hvønn dag í viku kunnu hoyra eitt Guðs orð. Sjálvt um tað millum manna tykist sum tekin um einfaldni ikki at hava javnvág í síni útsögn, so avgjörði eg á hesum sinni at nevna nøkur dømi úr rúgvuni av tí góðsku, vit kunnu hoyra í ÚF

Morgunlesturin
Nakað eftir at útvarpið varð stovnað, kom morgunlesturin sum ein fóst sending á skránni. Hvønn gerandisdag kemur lesturin kl. 7.15. Hendan sendingin hevur ein stóran lurtarskara, og nú lesturin verður endursendur kl. 9.05 verður mett, at umleið eini 75% av fólkinum lurtar eftir lesturin.

At vit hava hendan møguleikan í ÚF er at frást um. Tað er nógv at takka fyrri, at vit í einum almennum loftmáli hava slíkar sømdir, at kunnu lesa úr skriftini og bera hvørjum øðrum eitt orð um Kristus. Og so teir slitsterku sálmarin við sínum ríka innihaldi, sum gjørdust fólkaøgn í sínum ymiska skapi og sníði alt eftir árstíð og kirkjuári.

Útvarpið hevur á hesum øki gjørt eitt fyrirmyndarligt arbeiði. Prestarnir skriva lestrarar, og fólk ymsastaðni runt um í landinum lesa. Fleiri røddir hoyrast á hendan hátt, og júst hetta hevur sít virði og vísir á, at so mong eru virkin í hesi felags spæ.

Sjálvar formurin av lestrum liggur í eini fastari legu. Júst hetta tykist mæri at vera ein styrki, tí á hendan hátt kann fólkið gera seg til eitt við sendingina. Ein avmarka tíð, eitt kent sníð, eitt guðsórð frá morguninum av.

Sjálvt um prestarnir hava tað um hendi at skriva lestrur, so verður torført at finna misljóð tann vegin, at fríkirjufólk við atliti til innihaldið kenna seg sett uttanfyri. Mær kunnugt hevur ÚF altíð havt ta kós, at ein morgunlestur skal vera so skrivaður, at hann skal vera eitt gott orð til øll tey, ið lurtu. Morgunlesturin skil ikki bera brá av ávisari trúarlæru við givnum kirkjulegum atliti. Ein almenn útsögn um Kristus, ið fevnir øll eins og sjálvt evangelið. Ein útsögn, ið við skiftandi orðum fjálgar og fleyar og sigur frá, at Jesus er menniskjum ein góður vinur.

Viðhvørt er morgunlesturin ein stutt ferð inn í tilverunnar skiftandi kor og umstøður. T.d. var tað nú um stundir hugaligt og gevandi at verða mint á lagnu Jobs. Væl skrivað og lagt til rættis, og vit kendu orðini í halgubók ljóða sum bergmál í okkara egnu tilveru og sálarðýpi. Og lærdu nakað um lívið - eitt munadygt ískoyti.

Evangelið
Tá halgan stundur til kemur sendingin «hetta heilaga evangelið skrivar». Ein av prestunum greinar evangeliska tekstin til sunnudagin. Hetta er ein góður tálur, og at skilja sum ein fyrrreiking til guðstænastuna. Evangelið verður lesið og nøkur orð tulka tað lisnað. Lurtarin fær nakað at vita, eina ábending um tað, ið prædikan/lesturin kann koma at siga. Eftir guðstænastuna kann so

samanberast, og líkleiki og fráviki í prædiku økja um kirkjufólksins egna foleika.

Sjálvt um hendan sendingin er at hoyra kl. 21.50, so hevur hon ein rættliga stóran lurtarskara. Í eini lurtarakanning gjørd av ÚF í mars/apríl '96 sæst, at heili 56% lurtu eftir hesi sending. Við eini so stórar lurtaraffjøld er torført at meta virðið av sendingini nóg høgt. Serliga tey staðbundnu og sjónmenn okkara kenna hesa sending kærkoma.

Frá míni tíð sum prestur á útveggj minnst eg lurtarar leygarvöld á ein serligan hátt. Prát og hugni, útvarp og sjónvarp. Tá «hetta heilaga evangelið» byrjaði, so var skrúvað niður fyrri SvF og andaktisljótan var unnilig við útvarpstíð. Einku orð, friður og kvirra sum gomul siðvenja er her á landi. Andakt og friður um Guðs orð.

Møguliga kundu vit viðka hesa sending soleiðis, at vit hvørt kvöld í viku høvdu eina stutta andakt, tá útvarpið gavst at senda á kvöldi. Hesin møguleikin burdi verið umhugsaður. Hesar andaktir kundu t.d. verið upplestur úr skriftini og bøn saman við einum sálmi/sangi.

Guðstænastan
Sunnudagurin hevur guðstænastuna sum fastan ták á skránni. Hetta er eitt stórt frámstig, at guðstænastan nú verður send beinleiðis í kirkjuni. Hetta er ein fyrrmunur, ið kann heimafólki/sjófólki/arbeisfólki verða til guðstænastu saman við tí kirkjuni, ið savnast í kirkjuni.

At útvarpið sendir beinleiðis styrkir eindarkensluna, at eisini tey, sum ikki eru í sjálvari kirkju, eru ein sjálvsagdur partur av kirkjulinum. Tí sjálvt um tað er gott at ganga í kirkju, so er tað ið vitutt, at mangar ymiskar umstøður gera seg galdandi. Og so kemur kirkjan út til fólkið, og vit eru í kirkju heima við hús ella á skipsdekki.

Eg kann frá míni starvstíð sum prestur minnst prátið, tá vit mettu um fyrrmunir og vansar við eini beinleiðis útvarpsguðstænastu. Mett var, at hetta móguliga fór at minka um fólkatálið í sjálvari kirkjuni. Hugsi ikki at hesin óttin gjørdist veruleiki. Annars eru korini so nógv broytt innan loftmáliar, at kirkjan hevur miðkið meira enn eina guðstænastu í ÚF at kappast við, nú vit eru farin at siggja óteljandi sjónvarpsrásir yvir fylgissvein.

Ongantíð meira enn nú kemur ein beinleiðis send guðstænastu til sín rætt. So hevur fólk okkara eitt kirkjulegt tilbøð í kirkjuni. Og eg hugsi, at nógv nýta hetta høvið at lurtu og sýngja við heima við hús.

Áhugavert er eisini at varnast, at ÚF hevur sett sær sum mál at koma út um alt landið. Á hendan

hátt varnast vit kirkjuna í síni fjøld og breidd. Hoyra prestarnar prædika, og deknar lesa hvør á sín hátt. Hoyra ymiskar kirkjuklokkur kalla og skiftandi tónar á urgu. Hoyra sálmasangin sungnan úti á smærri bygðum við hólvgar ferð til ákjótari tempo og ljómandi tónar undir stórum hválvi.

Lurtaraskarin er stórur. 42% av teim spurdu í áðurnevndu lurtarakanning svaraðu «ja», at tey høvdu lurtað eftir guðstænastuni í ÚF. Hetta er eitt stórt tal, tí ivaleyst hava mong av teimum, ið svaraðu «nei», verið til guðstænastu í samkomuni samstundis sum sent varð í útvarpinum.

Sjálvt um vit taka hetta talið við fyrrvarni, so er valla nakað at ivast í, at størsta kirkjulið/samkoma sunnumorgun er meiningheitin rúndan um útvarpstíð. Tað elektroniska kirkjuliðið er komið fyrri at verða verandi.

Havandi í huga sæst hoga virðið av sendingini enn sjónskari. So mikið reinmæltari má tókkin ljóða til útvarpsins leiðslu og manning, at ÚF hevur «guðstænastuna» á skránni sunnumorgun. Jólantíð sendir útvarpið beinleiðis úr Mariukirkjuni. Katolska kirkjan setur við hesari guðstænastuni sín eyðkenda dóm á føroyskt kirkjulív. Sjálvt um kirkjan er ein hin minsta her á landi, so telist hon millum tær elstu í heiminum, - fyndrikar røtur.

Brøðrasamkoman
Umleið eina ferð um mánaðin sendir ÚF frá einum kristnum fundi hjá Brøðrunum. Hendan sending er seinrapart sunnudag. Útvarpið kemur eisini her runt um í landinum, og eg havi varnast, at beinleiðis mátti eru útvarpaði í sambandi við stórra fundar-røðir.

At samkoman hjá Brøðrunum hevur hendan møguleikan er at fegnast um. Á hendan hátt verður tann evangeliska breiddin í prædiku og sangi stórri. Tað er óneyðugt at skriva, tí tað er sjálvsagt, og tað verður tað sagt: Mær tykir hesar sendingar rættuliga munadyggar. Hjá okkum, ið ikki koma til hesar fundir, er tað serliga áhugavert at lurtu eftir sanginum. Nógv frálík lög og góður sangur. Hjá brøðrunum kennist hendan ljótan ivaleyst á sama hátt, tá tað kirkjufólkið sekkast at lurtu eftir guðstænastuni. Og tað er ein skilgæð avgerð, sum í allar mátar tykist mær røtt og gagnlig, at størsta samkoman uttan fyrri fólka-kirkjuna fær hendan møguleikan, at bera gleðubóðskapin út til landsmenn á landi og sjógv.

Í vingarðinum
Nú vetrarskrá útvarpsins er komin, varnast vit eitt nýtt heiti. Sendingin, ið áður hevur verið «meðan hildið verður heilagt» verður nú nevnd «í vingarðinum». Send-

ingin verður send sunnudag seinrapart, og dagin eftir - mána-morgunin.

Sum tað liggur í sjálvum heitinum, er hetta ein sending, sum lýsir og sigur frá tí andaliga virk-seminum í kirkjum/samkomum. Vingarðurin er alheimskirkjan, Jesu Kristi kirkja, og fevnir so-statt bæði virksemi her á landi og burturi í øðrum londum.

Hetta er ein óðrvísi sending enn tær undanfarnu nevndu. Hon er løtt at lurtu eftir og fellur ivaleyst væl inn í yngra ættarliðið. At hon er óðrvísi merkir í mínum málburði nakað positivt. Vit fáa nakað at vita um tað, ið røir seg bæði heima og burturi. Sam-røður við fólk, sum hava royndir frá trúboðaravirksemi. Frásagnir í stuttum vitnisburði um lívi í Kristusi. Lættari tónleikur, ið sjáldan er at hoyra í einari kirkju ella samkomu. Tónleikur, sum tey yngra spæla heima við hús og fegnast um.

Sendingin verður lögð til rættis av fólkum í brøðrasamkomuni og hvítusunnufólki. At júst hesi fólk skipa fyrri gevir eina stórri javnvág. Meðan kirkjufólkið leggur sær gjøgnum árinu við kendu sendingarnar til rættis, so fær frí-kirkjan hetta høvið at bróta burtur úr nýggjum. Hervið verður tað varðveitt, sum hevur verið, samstundis sum nakað nýtt kemur inn. Lurtarin fær hervið eitt stórri tilbøð frá útvarpinum at hoyra beinleiðis kristnar sendingar, og breiddin verður væl stórri.

Mær rennur í huga eina sam-røðu í 5-aranum. Sendingin snúði seg um útvarpið, ris og ris. Ein maður úr brøðrasamkomuni ringdi inn og eftirlýsti fleiri «andalagar/kristnar» sendingar t.d. lagdar til rættis av fríkirj-ufólki.

Útvarpsmaðurin spurdi síðani, um hetta merkti, at kirkjufólkið skuldi lata burtur av sínum, víkja pláss fyrri øðrum. Tá svaraði maður um nøkulunda soleiðis: «Nei, tað sum er av góðum, skal vera. Men gott var, um nakað kom afturat, - um aðrar samkomur fingtu loyvi at senda í stórra mun».

Eg festi mær hesi orðini í míni og meti tey sum vísmanna tala. Hjá okkum, ið ynskja sending-inn við kristnum/evangeliskum innihaldi í útvarpinum, eru áðurnevndu orð ein góður veggisari framá. Uttan at skarva av tí góða, ynskja vit fleiri breidd, ið um-boda stórra sending, so tann sam-laða javnvág millum fólka-kirkj-ur og samkomur samsvavar við føroya fólks andaliga jørðildi.

Sálmar og sangir
Ein av teimum væl kendu sending-inum er «sálmar og sangir». Ein áhugavert sending, ið er við til at økja um kunnleikan bæði til skaldið, innihaldið í sálminum og lögini. Á hendan hátt gerast vit betri við sálmarar, og kunn-

leikin ger sálmin dýrari og rí-kari.

Eisini á hesum øki hevur út-varpið gjørt eitt stórt og gagnligt arbeiði. Upptøkur runt um í land-inum. Sálmar sungnir inn av nýggjum við teim gomlu kendu lögnum. Nýggjari lög sungin inn. Nýggj lög og nýggj sálmar. Við hesum er bandasavn hjá út-varpinum væl útbýgt bæði við atliti til kirkjuliga nýtslu og sang-sendingar sum heild.

At hendan sendingin verður skipað og lögð til rættis av skift-andi fólki í samstarv við útvarps-manning, gevir sendingini ein sigandi fyndrikan dóm. Eitt úrval av sálum/sangum, har saman-renningin - millum vitan og tokka, orð og lag - gevir send-ingini ein slitsterkan og altíð við-komandi dóm.

Tað er tað við einum sálmi, at hann slitist ikki. Slitstyrkin er eyðkenni fyrri ein góðan sál. Ein gamal sálmar ella eitt gamali lag tekur einki frá nútíðini. Ein góður sálmar er omanfyri tíðina, tíðar-bundin í sínum upphavi, men leysur av tíðni við atliti til nýtslu. Hendan sendingin hevur eisi- ni verið við til at víst á yngru listarfólk bæði innan skaldskap og tónasmið, og júst hetta er av týðningi, at vit ikki steðga upp men geva rúm fyrri tí, ið hevur varandi virði nú og í komandi tíðum.

«Sálmar og sangir» verður send mánakvöld og endursend sunnumorgun. Hetta er av sonn- um eitt «kirkjulegt» frámstig, at sunnumorgunin kemur til orð- anna sum Harrans dagur.

Aftanfyrri slíkar sendingar ligg- ur eitt rimiliga tíðarkrevjandi ar- beðið, og nú ÚF sendir frá 7-22 er hóskandi við eini endursend- ing. At hon so kemur sunnumorg- un, tað kann ikki vera betri.

Ein sending, ið minnir um «sálmar og sangir» er tíðarbundin til adventina. Hugvekjandi er frásögnin um adventssálmarar, og hon fellur væl inn í kirkjuárið. Annars er tað ein vøkur siðvenja, at ÚF endar dagin við einum

sálmi ella einum sangi úr t.d. Føroya Fólks.

Føroyskir sangir
Ein afturvendandi sending sunnudag er «føroyskir sangir». Hendan sending hevur ein rætti- luga stóran lurtarskara. Sjálvt um hon er á skránni um annað, er hon altíð áhugavert og kveikj- andi.

Til hetta eru eftir mínum tykki trínar orsøkir. a) Útvarpsmaður- urin er væl fyrrreikaður og kennir sít tilfar til lítar. b) Sendingin er føroysk og ber brá av tokka til fólk, náttúru og umhvørvið. c) Hon er ankrað í gamlari kirkju- ligari siðvenju, har guðstrúgvín er stóð alt annað hvíli á.

Sendingin spennir víða alt frá gomlum til yngru yrkjarum og lagasmiðjum. Nýggjari upptøkur, spennandi upptøkur. Ein arvar havdur á orði, ið sermerkir fólk og land.

Útgangur
Kundi hugsa mæri at trivi í fleiri tættir, tí nógv annað gott liggur á ljóði í ÚF. Valdi á hesum sinni at taka nakað burtur úr rúgvuni. Og tilgongdin til valið liggur í gjøgnum eitt felag, ið kallast «Kristiligt Lurtara- og Hyggjarafelag».

Sum heild eri eg sum aktivur lurtari væl nøgdur við útvarpi. Lívið er ikki bara ein prædika ella sálmasangur, - men tað er gott, at eisini hetta rúmas tí ÚF.

Áhugavertar eru so mangar sendingar: siðvøga, frásagnir, frí- tíð, og náttúra, tí, sosial- og fólks- lig mál.

Vóni einaferð seinri at fáa stundir at taka til pennis, og bera fram umrøðu av tí, ið má biðja á hesum sinni. Innitil ta tíð vil eg vega meir sjálvan og vegna Kristiligt Lurtara- og Hyggjarafelag takka fyrri mangan ríka lótnu við útvarpstíðini heima í stovuni, bili og báti.

Gjarnes, 21. oktober '97
Jógvan Friðriksson